

Arviointi Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuodesta 2010 – Yhteenvedo

1. Viitekehys

Euroopan Unioni on viime vuosien aikana järjestänyt sarjan “Euroopan teemavuosia”, jotka on suunniteltu sekä ihmisten ja järjestöjen että päättäjien ja ammatinharjoittajien huomion kiinnittämiseksi tiettyyn aihepiiriin. Vuosi 2010 nimettiin Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuodeksi (“EY2010” tai ”teemavuosi”). Sen tavoitteena oli herättää tietoisuutta, luoda uusia kumppanuuksia ja taata vahva poliittinen sitoumus köyhyyden vastaiseen taisteluun Euroopassa. Neljä yksityiskohtaisempaa tavoitetta antoivat suuntaviivat teemavuodelle: oikeuksien tunnustaminen, jaettu vastuu, yhteenkuuluvuus sekä sitoutuminen ja konkreettinen toiminta.

Itsenäinen sopimuskumppani ECORYS laati arvioinnin siitä, miten EY2010 toteutettiin, mitä vaikutuksia sillä oli ja saattaa olla tulevaisuudessa. Arviointi sisälsi tausta-aineiston ja –tietojen selvityksen, kartoituksia, henkilökohtaisia tapaamisia, perusteellisia selvityksiä vuoden tuloksista Bulgariassa, Italiassa, Liettuassa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa sekä osallistumisia tapahtumiin ja lukuisiin aktiviteetteihin.

Teemavuotta tukeakseen EU antoi käyttöön yhteensä 17,25 miljoonaa euroa, johon jäsenvaltiot lisäsivät merkittävän panoksensa (noin 9 miljoonaa euroa). Vuoden aikana Euroopan komissio ja sen yhteistyökumppanit, mukaan lukien kansalaisyhteiskunta, EU:n instituutiot, viranomaiset sekä monet muut panivat alulle erilaista toimintaa. Alla olevat luvut antavat katsauksen tästä toiminnasta:

EY2010 lukuina:

- 29 osallistujamaata;
- 80 miljoonaa ihmistä köyhyyden vaaravyöhykkeellä EU:ssa;
- Noin 900 yhteisesti rahoitettua aktiviteettia, joita tukivat joko kansalliset toimeenpanoelimet tai sidosryhmät jäsenmaissa;
- Ainakin 1800 muuta kansallista ja paikallista aktiviteettia, joissa logo oli käytössä;
- Noin 40 (EU:n toimielimien tai yhteistyössä järjestettyä) EU-tapahtumaa;
- 160 lähettäjästä;
- 400 000 vierailijaa verkkosivuilla www.2010againstopoverty.eu;
- Yli 10 000 painettua tai verkko-artikkelia;
- 1200 ilmoittautumista journalistikilpailuun sekä 60 voittajaa;
- 60 EU:n tasolla tuotettua videota;
- 49 miljoonaa lähetettyjen reportaasien katsojaa ja kuuntelijaa;
- 200 kuvaa 18 Euroopan maista otti osaa yhteiseen taidehankkeeseen.

Teemavuoden tärkeä erikoispiirre oli toiminnan tapahtuminen kaikissa 29 osallistujamaassa sekä EU:n tasolla. Jokaisen maan kansalliset toimeenpanoelimet koordinoivat erilaisia tapahtumia, hankkeita ja mainoskampanjoita, jotka oli räätälöity kansallisiin olosuhteisiin sopiviksi. Tiedotus- ja viestintäkampanjat yleiseurooppalaisella ja kansallisilla tasoilla muodostivat EY2010-teemavuoden tärkeän osan. Neljä tärkeintä kohderyhmää olivat: viranomaiset, tiedotusvälineet, sidosryhmät sekä köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä kärsivät ihmiset. Ajatuksena oli myös tavoittaa suuri yleisö.

2. Arvioinnin tulokset

Teemavuosi osoittautui **hyvin olennaiseksi ja ajankohtaiseksi** suurelle yleisölle, koska se satuttiin järjestämään juuri sitkeän talous- ja finanssikriisin aikaan. Tämä lisäsi teemavuoden vaikutusta, mutta samaan aikaan oli myös haasteellista viestittää aiheesta, joka saattoi ajoittain olla arkaluontoinen. Teemavuosi täydensi jo olemassa olevia EU:n aloitteita aiheesta ja paransi köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä kärsivien ihmisten näkyvyyttä. Pyytämällä mukaan kansalaisjärjestöjä, työmarkkinaosapuolia ja muita sidosryhmiä teemavuosi puuttui tarpeeseen lisätä osallistumista sosiaalista osallisuutta koskevan politiikan suunnitteluun ja toimeenpanoon. Yksittäisissä maissa EY2010-teemavuoden rahoitus mahdollisti pienimuotoisen toiminnan, jota ei muuten olisi voitu toteuttaa. Suurimmassa osassa maita järjestettiin toimintaa suurimpien riskiryhmien tavoittamiseksi (lapset, nuoret, naiset, ikäihmiset, kodittomat, maahanmuuttajat ja vähemmistökansallisuudet).

EY 2010-teemavuoden **tehokkuuden ja vaikutuksen** kannalta kehitystä tapahtui kaikkien neljän EY2010-tavoitteen kohdalla. Erityisesti sitoutuminen ja konkreettinen toiminta EU:n tasolla olivat korkealla saavutusten arvioinnissa (myös neuvoston teemavuodesta antaman julkilausuman takia). Keskeiset toimijat ovat kuitenkin varovaisin arvioidessaan vastaavien sitoumusten ja konkreettisen toiminnan juurtumista kansalliselle tasolle, ottaen huomioon erityisesti tämänhetkiset rajoitteet julkisten menojen suhteen. Suurimmassa osassa maita EY2010-toiminta houkutteli paljon osallistujia sidosryhmistä, erityisesti kansalaisjärjestöjä ja yhdistyksiä. Myös EU:n tasolla teemavuosi antoi sidosryhmille tilaisuuksia kokoontua, solmia suhteita ja löytää yhteisiä kiinnostuksen aiheita. Teemavuoden tiedotus saavutti arviolta yhden kymmenesosan suuresta yleisöstä Euroopassa tiedotusvälineiden kautta. Yksi EY2010-tavoitteista oli saada mukaan tahoja, jotka eivät perinteisesti ole osallistuneet sosiaalista ulottuvuutta koskevaan politiikkaan. Tavoite saavutettiin osin kansallisella tasolla, mutta ehkä heikommin EU:n tasolla. Vuoden aikana kokeiltiin etenkin erilaisia innovatiivisia lähestymistapoja: sosiaalisen median käyttöä viestinnässä, yhteydenpitoa toimittajiin ja aktiivista osallistumista korostavia tapahtumia. Muutamissa maissa havaittiin uusia toimintatapoja: edistyskellisistä osallistumista politiikan suunnitteluun, tosiseikkoihin perustuvaa sosiaalipolitiikkaa sekä sosiaalista yritystoimintaa. Erilaisten aloitteiden ansiosta luotiin yhteyksiä muihin poliittisiin teemoihin, erityisesti terveyteen, oikeuteen ja rahoitukseen liittyen.

Teemavuoden pitäisi **vaikuttaa pitkäaikaisesti** kansallisella tasolla osallistuneiden sidosryhmien näkyvyyteen ja kapasiteettiin sekä tukea uusia tapoja edistää sosiaalista osallisuutta ja siitä tiedottamista.. EU:n tasolla on varovaista optimismia korkean tason EU-politiikan kehityksen suhteen (erityisesti köyhyyden vähentämistä koskevat yleistavoitteet), jota vauhditti teemavuoden luoma kiinnostus köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä kohtaan. Lisäksi neuvoston julkilausuma osoitti EU:n ja jäsenvaltioiden vahvan sitoutumisen mennä pitemmälle kuin vain lisätä tietoisuutta ja tehdä "tinkimättömiä poliittisia toimia konkreettisten tulosten aikaansaamiseksi"¹.

Teemavuoden käynnistäminen EU:n ja kansallisella tasolla kesti hetken aikaa, mikä johtui suurimmaksi osaksi päätöksestä käyttää rahoituksen hallintaan Euroopan yhteisön jo valtuutettuja hallinnollisia rakennelmia. Kokonaisuudessaan kansalliset toimeenpanoelimet ja sidosryhmät arvioivat **Euroopan komission teemavuoden hallinnan** kuitenkin tyydyttäväksi. Neuvoa-antavan komitean tukemia kansallisia toimeenpanoelimiä ja EU:n asiantuntijoiden sidosryhmiä pidettiin molempia arvokkaina apuvälineinä. Menettelytapojen arvioitiin olevan selkeitä, vaikkakin opastusta

¹ Neuvoston julkilausuma: Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi: *yhteistyö köyhyyden torjunnassa vuonna 2010 ja sen jälkeen*, 3053. Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asioiden neuvoston kokous, Bryssel, 6. joulukuuta 2010.

olisi toivottu varhaisemmassa vaiheessa. Yhteistyö kansallisten toimeenpanoelinten ja EY2010-työryhmien välillä toimi tyydyttävästi, vaikka viestinnän suhteen työtehtävien jako EU:n ja kansallisten tasojen välillä ei aina ollutkaan selkeää ja tasapuolista. Yhteistyö kansallisten viestintäkumppaneiden yhteyshenkilöiden kanssa oli tyydyttävää suurimassa osassa maita, huolimatta alkuvaiheessa esiintyneestä epätietoisuudesta tehtävien suhteen. EY:n edustustot olivat mukana ja tietyissä maissa ne järjestivät myös omia tapahtumia.

Vaikka EY2010 onkin nyt ohi, se onnistui vauhdittamaan taistelua köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vastaan Euroopassa. Lopputuloksena toiminnassa mukana olevat ovat innoittuneet ja inspiroituneet ponnistelemaan enemmän, työskentelemään myös muiden teemojen parissa ja etsimään uusia tapoja vastata tuleviin haasteisiin. Tämä on lisännyt monien tärkeimpien osallistujien kykyä vaikuttaa asioihin, ja EU:n johtama vahva politiikka on tarkentanut tulevaisuuden painopisteitä. EY2010 avasi monien ihmisten silmät huomaamaan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen todellisuuden Euroopassa. Se tunnusti sidosryhmien ja päättäjien tämänhetkisen ja potentiaalisen panoksen ja vahvisti köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä kärsivien ihmisten kuuntelemisen tärkeyttä taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti erittäin haastavana aikana. Nyt huomion keskipisteessä tulee olla teemavuoden sytyttämän kipinän ylläpitäminen.